

ПСИХОЛОГІЯ ВПЛИВУ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ДОВІРИ У СТУДЕНТСЬКІЙ ГРУПІ

Швед В. В.

кандидат економічних наук,
професор кафедри бізнесу та права
Вінницький соціально-економічний інститут
Університету «Україна»
ORCID ID: 0000-0001-5497-0975

У статті розглянуто психологію впливу як чинник формування довіри всередині студентської групи. Актуальність теми зумовлена тим, що довіра в академічному середовищі є важливою умовою ефективної комунікації, співпраці, психологічної безпеки та групової згуртованості. Теоретичною основою дослідження обрано підхід Роберта Чалдіні, який дає змогу інтерпретувати довіру через механізми послідовності, взаємності, соціального підтвердження, симпатії, єдності та авторитету. У такому ракурсі довіра постає як результат конкретного досвіду взаємодії, у межах якого студенти оцінюють надійність, передбачуваність і доброзичливість одне одного.

Метою статті є аналіз того, як механізми психології впливу позначаються на рівні довіри всередині студентської групи. Емпіричну базу дослідження становлять результати опитування 92 здобувачів вищої освіти. Для оцінювання було використано 8 тверджень, що відображали загальну довіру до одногрупників, чесність взаємодії, дотримання домовленостей, готовність покладатися на інших у спільній діяльності, взаємодопомогу, а також настороженість щодо особистої відкритості та передачі важливих справ. Узагальнений індекс довіри становив 3,54 бала за п'ятибальною шкалою, а внутрішня узгодженість шкали була прийнятною і становила $\alpha=0,70$.

Встановлено, що найбільш вираженими компонентами довіри є чесність взаємодії, дотримання домовленостей і функціональна взаємопідтримка. Це свідчить про переважання робочої довіри, пов'язаної зі спільною діяльністю, відповідальністю та надійністю. Водночас нижчі показники зафіксовано у сфері особистої відкритості й психологічної безпеки, що вказує на меншу стійкість глибшої міжособистісної довіри. Особливу увагу приділено довірі до викладача як чиннику, що визначає нормативний і психологічний контекст групової взаємодії. Зроблено висновок, що довіра в студентській групі формується поступово на основі чесної, послідовної та взаємної взаємодії і потребує цілеспрямованої підтримки в освітньому середовищі.

Ключові слова: довіра, групова довіра, психологія впливу, міжособистісна взаємодія, міжособистісна довіра, довіра до викладача.

Shved V. V. The psychology of influence as a factor in the formation of trust in a student group

The article examines the psychology of influence as a factor in the formation of trust within a student group. The relevance of the topic is determined by the fact that trust in the academic environment is an important condition for effective communication, cooperation, psychological safety, and group cohesion. The theoretical basis of the study is Robert Cialdini's approach, which makes it possible to interpret trust through the mechanisms of consistency, reciprocity, social proof, liking, unity, and authority. From this perspective, trust appears as the result of specific interactional experience within which students evaluate one another's reliability, predictability, and goodwill.

The purpose of the article is to analyze how the mechanisms of the psychology of influence affect the level of trust within a student group. The empirical basis of the study consists of the results of a survey of 92 higher education students. For the assessment, 8 statements were used that reflected general trust in fellow students, honesty of interaction, adherence to agreements, willingness to rely on others in joint activities, mutual assistance, as well as caution regarding personal openness and entrusting important matters to others. The generalized trust index was 3.54 points on a five-point scale, and the internal consistency of the scale was acceptable at $\alpha = 0.70$.

It was found that the most pronounced components of trust are honesty of interaction, adherence to agreements, and functional mutual support. This indicates the predominance of working trust associated with

joint activity, responsibility, and reliability. At the same time, lower indicators were recorded in the sphere of personal openness and psychological safety, which points to the lower stability of deeper interpersonal trust. Special attention is paid to trust in the teacher as a factor that determines the normative and psychological context of group interaction. It is concluded that trust in a student group is formed gradually on the basis of honest, consistent, and reciprocal interaction and requires purposeful support within the educational environment.

Keywords: *trust, group trust, psychology of influence, interpersonal interaction, interpersonal trust, trust in the teacher.*

Вступ. У сучасному освітньому просторі довіра всередині студентської групи набуває особливого значення, оскільки саме вона створює підґрунтя для якісної комунікації, спільного навчання, відповідального виконання колективних завдань і формування позитивного соціально-психологічного клімату. Навчальна група є не лише формальним академічним об'єднанням, а й середовищем повсякденної взаємодії, у якому студенти розподіляють ролі, координують спільні дії, звертаються по підтримку, оцінюють надійність одне одного і виробляють уявлення про безпечність або небезпечність відкритої комунікації. Саме тому питання довіри до одногрупників не можна розглядати як другорядне, адже воно безпосередньо пов'язане як з ефективністю навчального процесу, так і з психологічним благополуччям здобувачів освіти [1, 5, 6].

Пояснити специфіку формування довіри у студентському середовищі дає змогу підхід Роберта Чалдіні, у межах якого міжособистісна взаємодія розглядається через механізми психологічного впливу. Цінність такого підходу полягає в тому, що він дозволяє побачити довіру не лише як моральну установку чи позитивне ставлення до іншого, а як результат дії конкретних соціально-психологічних закономірностей. Люди схильні довіряти тим, хто демонструє послідовність, взаємність, симпатію, ознаки надійності, групової належності та передбачуваності. У студентській групі ці механізми працюють особливо помітно, оскільки більшість оцінок одногрупників формується не через тривале раціональне вивчення, а через щоденний досвід спільних завдань, комунікації, домовленостей і взаємної підтримки [3].

Метою статті є аналіз того, як механізми психології впливу можуть впливати на рівень довіри всередині студентської групи.

Методи та методики дослідження. Для вивчення стану довіри серед студентської молоді було проведене емпіричне дослідження групового рівня довіри серед 92 здобувачів вищої освіти. У структурі вибірки переважали жінки, яких було 76 осіб, або 82,6 %, тоді як чоловіків було 16 осіб. За віком респонденти розподілилися так: 8 осіб віком до 25 років, 8 осіб віком 26–30 років, 16 осіб віком 31–35 років, 16 осіб віком 36–40 років і 44 особи віком понад 40 років. Більшість учасників проживали у місті, а саме 84 особи, або 91,3 %, тоді як 8 осіб, або 8,7 %, проживали в сільській місцевості. За освітнім рівнем 11 респондентів, або 12,0 %, навчалися на бакалавраті, а 81 респондент, або 88,0 %, на магістерському рівні. За формою навчання домінувала заочна форма, яку представляли 87 осіб, або 94,6 %, тоді як денну форму мали 5 осіб, або 5,4 %. Переважна більшість респондентів поєднувала навчання з оплачуваною роботою, з них 78 осіб, або 84,8 %, працювали постійно, 11 осіб, або 12,0 %, працювали час від часу, і лише 3 особи, або 3,3 %, не поєднували навчання з роботою. Половина вибірки проживала у власному житлі, 22 особи, або 23,9 %, мешкали в орендованому житлі, 11 осіб, або 12,0 %, проживали з батьками чи родиною, ще 13 осіб, або 14,1 %, зазначили інші варіанти проживання. В розрізі спеціальностей найбільше було здобувачів фаху психологія – 73 особи, або 79,3 %, з фаху «Соціальна робота» – 16 осіб, або 17,4 %, і з фаху «Менеджмент» – 3 особи, або 3,3 %. Всі здобувачі освіти (незалежно від спеціальності та форми навчання) були об'єднані в одну групу в рамках вивчення спільних дисциплін протягом одного навчального семестру.

Для оцінювання рівня довіри всередині студентської групи було використано 8 тверджень, що стосувалися загальної довіри до одногрупників, чесності взаємодії, готовності

покладатися на інших у спільних завданнях, досвіду взаємодопомоги, дотримання домовленостей, а також побоювань щодо особистого саморозкриття, делегуванні важливих завдань або дій і ризику егоцентричної поведінки в групі. Оцінювання здійснювалося за п'ятибальною шкалою. Після реверсування негативно сформульованих тверджень було розраховано узагальнений індекс довіри, який становив 3,54 бали. Це дає нам підстави характеризувати загальний рівень довіри в досліджуваній студентській групі як помірно позитивний. Внутрішня узгодженість шкали є прийнятною і становить $\alpha=0,70$, що свідчить про достатню надійність використаного інструментарію.

Результати та дискусії. Аналіз окремих показників засвідчив, що найбільш вираженими компонентами довіри виявилися чесність взаємодії та дотримання домовленостей. Середнє значення за твердженням про те, що в студенти в групі зазвичай поведуться чесно один із одним, становило 3,97 бали, а позитивні оцінки дали 65 осіб, або 70,7 %. Майже такий самий результат було отримано за твердженням про дотримання домовленостей щодо часу зустрічей, розподілу роботи та організації спільної діяльності, де середнє значення становило 3,94 бали, а позитивні відповіді дали 68 осіб, або 73,9 %. Досить високими виявилися також показники, пов'язані з кооперацією в навчальному процесі. Зокрема, середнє значення за твердженням про можливість покластися на одногрупників у спільному завданні становило 3,71 бали, а за твердженням про готовність одногрупників не відмовляти в допомозі без поважної причини 3,68 бали. Це свідчить про те, що основою довіри в групі є насамперед досвід поведінкової надійності, відповідальності та функціональної взаємопідтримки.

Водночас результати також показали, що довіра всередині студентської групи не є безумовною і має свої межі. Загальне твердження про те, що більшості одногрупників можна довіряти, отримало середнє значення 3,38 бала. Це означає, що позитивне сприйняття групи поєднується зі стриманістю й обережністю. Найбільш чутливою виявилася сфера особистої відкритості. Середнє

значення за твердженням про те, що надмірна відвертість у групі може бути використана проти людини, після відповідного реверсування становило 3,00 бали, що є найнижчим показником серед усіх компонентів довіри. Також відносно нижчими були оцінки за твердженнями, що пов'язані з делегуванням або передачею важливих справ іншим та орієнтацією членів групи на спільний результат. Це дає підстави стверджувати, що у студентському середовищі більш сформованою є робоча, або функціональна, довіра, тоді як глибша міжособистісна довіра, пов'язана з психологічною безпекою, саморозкриттям і впевненістю у доброзичливості групи, залишається менш стійкою.

Отримані результати дають нам змогу зробити висновок, що довіра в досліджуваній студентській групі формується передусім на основі повторюваного досвіду чесних та добрих взаємовідносин, дотримання домовленостей і готовності до співпраці. Саме ці характеристики забезпечують сприятливий соціально-психологічний клімат і створюють підґрунтя для згуртованості групи. Водночас наявність настороженості та перестороги щодо особистої відкритості та делегування свідчить про те, що міжособистісна довіра вимагає подальшого зміцнення через розширення практик взаємної підтримки, підвищення психологічної безпеки та формування відчуття спільної відповідальності за груповий результат.

Якщо звернутись до ідей Р. Чалдини, то інтерпретація результатів дає змогу стверджувати, що рівень довіри всередині студентської групи значною мірою визначається дією кількох базових механізмів психологічного впливу. Передусім ідеться про принцип послідовності, оскільки найвищі показники були зафіксовані саме там, де студенти сприймають одногрупників як таких, що дотримуються домовленостей, виконують взяті на себе зобов'язання і поведуться передбачувано. Не менш важливим є принцип взаємності, адже готовність допомагати у навчанні та підтримувати інших формує відчуття соціальної надійності й знижує міжособистісну дистанцію. Водночас помірніші оцінки у сфері загальної довіри та особистої відкритості

свідчать, що в групі ще не повною мірою реалізуються механізми симпатії, єдності та соціального підтвердження, за яких людина починає сприймати інших не лише як партнерів у спільній діяльності, а як складники психологічно безпечного середовища. В даному контексті довіра постає не як автоматичний наслідок належності до однієї академічної групи, а як результат накопиченого досвіду чесної, взаємної і стабільної взаємодії, що поступово перетворює формальне об'єднання студентів на реальну спільноту.

З позицій психології впливу важливо також підкреслити, що довіра в студентській групі не є статичною характеристикою, а змінюється залежно від того, які саме сигнали домінують у груповому середовищі. Якщо студенти регулярно стикаються з відповідальною поведінкою, доброзичливою комунікацією, справедливим розподілом обов'язків і підтримкою у складних навчальних ситуаціях, це зміцнює довіру як норму колективного життя. Якщо ж у групі поширюються байдужість, уникання відповідальності, прихована конкуренція, недотримання домовленостей або використання особистої інформації у нечесний спосіб, довіра поступово послаблюється, а її місце займає обережність і психологічне дистанціювання. Отже, механізми психологічного впливу можуть бути як ресурсом формування довіри, так і чинником її деформації.

Особливе значення для студентської групи має принцип соціального підтвердження. У тих випадках, коли кооперація, доброзичливість і взаємодопомога сприймаються як звична поведінка більшості, окремі студенти також частіше включаються в підтримувальну взаємодію. Відтак довіра закріплюється не лише як індивідуальна установка, а як групова норма. Водночас цей самий механізм може працювати у зворотному напрямі, якщо в групі набувають поширення моделі відчуження або егоцентризму. Не менш важливим є і принцип єдності, адже відчуття належності до спільного «Ми» істотно підсилює готовність довіряти. Саме тому академічна група, у якій студенти відчувають не лише формальну присутність, а спільну залученість, демонструє вищий потенціал для формування стійких відносин довіри [3].

До аналізу довіри всередині студентської групи доцільно додати і вимір довіри до викладача, оскільки саме викладач значною мірою задає нормативний і психологічний контекст групової взаємодії. У студентському середовищі викладач сприймається не лише як носій знань, а і як фігура академічного авторитету, від стилю комунікації, послідовності вимог, справедливості оцінювання та поваги до студентської гідності якої залежить загальний рівень безпеки у групі. Якщо викладач демонструє відкритість, передбачуваність, доброзичливість, дотримується єдиних правил для всіх і підтримує атмосферу взаємоповаги, це посилює довіру не лише до нього особисто, а й між самими студентами, оскільки такі умови знижують напруження, послаблюють конкуренцію і сприяють формуванню досвіду чесної взаємодії. Натомість стиль дистанціювання, прояви фаворитизму, непрозорість оцінювання, знецінення думки студентів або суперечливість вимог можуть підірвати як вертикальну довіру до викладача, так і горизонтальну довіру всередині групи.

За Р. Чалдині довіра до викладача безпосередньо пов'язана з принципом авторитету, однак у ситуації аналізу студентської груп, авторитет набуває конструктивного значення лише тоді, коли поєднується з компетентністю, етичністю, послідовністю та визнанням суб'єктності студентів. Саме за таких умов викладач стає не лише джерелом навчального впливу, а й важливим чинником формування стійкого довірчого середовища в академічній групі [3].

Висновки. Таким чином, проведене дослідження підтверджує, що довіра в студентській групі є багатовимірним соціально-психологічним утворенням, у структурі якого поєднуються поведінкова надійність, функціональна кооперація, емоційна безпека і сприйняття групи як доброзичливого середовища. Наведені результати дають змогу стверджувати, що у досліджуваній вибірці найбільш розвиненою є саме функціональна довіра, яка ґрунтується на чесності, відповідальності та дотриманні домовленостей. Водночас міжособистісна довіра, пов'язана з відкритістю та психологічною захищеністю, виявляється менш сформованою і потребує

додаткового зміцнення. Підхід Роберта Чалдіні дозволяє глибше зрозуміти ці особливості, оскільки показує, що довіра виникає там, де у взаємодії стабільно відтворюються послідовність, взаємність, соціальна підтримка, симпатія та відчуття спільності. Саме

тому формування довіри в студентському середовищі слід розглядати як цілеспрямований процес, що потребує підтримки позитивних групових норм, розвитку культури взаємоповаги та створення безпечного простору для співпраці й самовираження.

Список використаних джерел

1. Василюк Н. М. Довіра як підґрунтя толерантності у психолого-педагогічній взаємодії. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна*. 2012. Вип. 1. С. 114–131.
2. Лашко О. В. Психологічні чинники розвитку довіри до викладача у студентів технічного університету. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук. Київ. 2021.
3. Cialdini R. B. *Influence, New and Expanded*. New York. Harper Business. 2021.
4. Hiatt M. S., Lowman G. H., Maloni M., Swaim J., Veliyath R. Ability, benevolence, and integrity. The strong link between student trust in their professors and satisfaction. *The International Journal of Management Education*. 2023. Vol. 21. Issue 2. Article 100768.
5. Niedlich S., Kallfaß A., Pohle S., Bormann I. A comprehensive view of trust in education. Conclusions from a systematic literature review. *Review of Education*. 2021. Vol. 9. Issue 1. P. 124–158.
6. Tschannen-Moran M., Hoy W. K. A Multidisciplinary Analysis of the Nature, Meaning, and Measurement of Trust. *Review of Educational Research*. 2000. Vol. 70. No. 4. P. 547–593.

References

1. Vasylets, N. M. (2012). Dovira yak pidgruntia tolerantnosti u psykholoho-pedahohichnii vzaiemodii [Trust as the basis of tolerance in psychological and pedagogical interaction]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Seriiia psykholohichna – Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs. Psychological Series*, 1, 114–131 [in Ukrainian].
2. Lashko, O. V. (2021). Psykholohichni chynnyky rozvytku doviry do vykladacha u studentiv tekhnichnoho universytetu [Psychological factors of developing trust in a teacher among students of a technical university]. Candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
3. Cialdini, R. B. (2021). *Influence, new and expanded*. New York, NY: Harper Business.
4. Hiatt, M. S., Lowman, G. H., Maloni, M., Swaim, J., & Veliyath, R. (2023). Ability, benevolence, and integrity: The strong link between student trust in their professors and satisfaction. *The International Journal of Management Education*, 21(2), Article 100768.
5. Niedlich, S., Kallfaß, A., Pohle, S., & Bormann, I. (2021). A comprehensive view of trust in education: Conclusions from a systematic literature review. *Review of Education*, 9(1), 124–158.
6. Tschannen-Moran, M., & Hoy, W. K. (2000). A multidisciplinary analysis of the nature, meaning, and measurement of trust. *Review of Educational Research*, 70(4), 547–593.

Дата першого надходження статті до видання: 13.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 17.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 15.05.2026